MOLEN echo's

Heule (Kortrijk), Vlaanderen, West-Vlaanderen

Bestaande molen

© Denis Van Cronenburg, 15.04.2023

Karakteristiek

Naam	**Preetjesmolen, Preetjes Molen**
Ligging	Hoge Dreef 24 8501 Heule (Kortrijk) kadasterperceel C371c
Geo positie	50.845707, 3.247409 (Google Streetview)
Molens in de buurt	Toon alle molens binnen 20 km van deze molen op de kaart
Eigenaar	Stad Kortrijk
Gebouwd	1866 / 1873
Type	Staakmolen op torenkot
Functie	Vlaszwingelmolen
Kenmerken	Kleine molen, dak met rietbedekking

Gevlucht/Rad	Houten pestelroeden, met zelfzwichting op de buitenroede
Inrichting	Vlaszwingelinstallatie in het torenkot
Toestand	Compleet
Actuele staat	Zwingelvaardig
Bescherming	M: monument, DSG: dorps- en stadsgezicht}, 14.04.1944 / 09.06.1995
Erfgoed id	60715
Molenaar	Henri Kerckhof, Gullegem; Koen Aelvoet, Hulste

Openingstijden

Elke derde zondag van de maand, april t.e.m. september, op molendagen en na afspraak (Texture, tel. 056 27 74 70, e-mail: texture@kortrijk.be)

Database nummer	816
Ten Bruggencatenummer	03367 a
Laatste mutatie	Foto, 13-03-2025

Beschrijving / geschiedenis

"Preetjes Molen" te Heule (nabij Kortrijk, België) is een vlaszwingelwindmolen, gebouwd in 1866 door Ivo Deprez, toenmalig eigenaar van de molen. In Heule en omgeving stonden in die tijd meer dan tien vlaszwingelwindmolens. De Preetjesmolen, een kleine houten standaardmolen op torenkot, is het enige bewaarde exemplaar in Vlaanderen, en voor zover ons bekend in Europa...

Op 20 januari 1872 ontstond er brand in de molen, veroorzaakt door de wrijving van het vangwiel. Dit gebeurde tijdens een poging tot stilleggen van de molen in een felle storm. De molen werd terug opgebouwd en bleef daarna in werking tot na het overlijden van Ivo Deprez op 8 januari 1913.

De kinderen hielden de molen verder in gebruik tot het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog in 1914. Nadien trad verval in.

In 1934 hield baron Jean de Béthune een pleidooi voor de redding. Er werden in 1934-1935 enkele noodzakelijke beschermende werkzaamheden uitgevoerd. Na de Tweede Wereldoorlog begon het molenjte weer te vervallen. Nieuwe reparaties volgden in 1958-1959 en 1976. Deze waren vooral bedoeld voor het uitzicht. Op 28 april 1944 werd de molen bij koninklijk besluit beschermd als monument.

De molen werd in 1992 in erfpacht genomen door de v.z.w."Vrienden van Preetjes Molen". Na een grondige en deskundige studie werden de restauratiewerken van de vlaszwingelmolen aangevat. Deze eerste fase, die de restauratie omvatte van de onderbouw in metselwerk (door de firma Vandekeere uit Kuurne), en de bovenbouw van de houten molenkast samen met de staak en de molenas (door molenbouwer Eric Vanleene uit Pollinkhove), werd einde mei 1995 voltooid. De tweede fase werd op 6 juni 1996 aangevat en omvatte de restauratie van het wiekenstelsel en het mechanisch gedeelte met de zwingelplanken in de molen zelf. Op 6 olange ktober 1996 werd de nu draaivaardige molen, in bijzijn van de nodige prominenten, officieel in dienst gesteld.

Er komen geen lange berriebalken voor. Dit zijn balken die lopen van de windzijde naar de staartzijde en die de standaard of staak insluiten net boven de zetel. Wel zijn er korte berriebalken die lopen van de ene zijkant (vooraanweeg) naar de andere zijkant (achteraanweeg). Hierdoor is de molenkast op zich niet samenhangend en steekt de zoldervloer op, waardoor trekijzers moesten voorzien worden. Ook vroeger kwamen er geen lange berriebalken voor. Omwille van constructieve redenen kan men opteren toch lange berriebalken aan te brengen, maar dit zou historisch beschouwd niet kloppen. De vloerbalken die op de berriebalken liggen en waarop de molenvloer genageld is zijn aan de staartzijde beslagen met een koperen plaat. Ze zijn tegen de waterlijst gevezen, waardoor de vloerplanken van de windweeg naar de voorweeg lopen. De koperen plaat sleept aan de deur. Door het gebruik van onvoldoend gedroogd hout, komen in een aantal balken (kruisplaten standaard, steenbalk) barsten voor. De pestelroeden en het hekwerk op de binnenroede zijn aan vervanging toe. Enkele kleppen van de buitenroede dienen hersteld te worden.

Het voegwerk van het torenkot vertoont, vooral in het noordoosten, horizontale barstvormingen. Boven de deuropeningen, in het bijzonder de noordwest-deuropening, is er een verticale barstvorming. De binnenmuren van het torenkot dienen opnieuw geschilderd te worden.

De vlaszwingelmolen is een unicum en het is zelfs de enige windmolen om vlas te zwingelen die nog bestaat in de wereld. Daarenboven is hij ook nog een bewijs van de vroegere bloei van de vlasnijverheid in de Leiestreek en een overblijvend beschermd monument.

In 2010 voerde molenbouwer Eric Vanleene uit Ath enkele ouderhoudswerkzaamheden uit. De molenkast werd opnieuw geschilderd.

Stad Kortrijk kocht in 2016 de molen en omliggende grond (690 m^2) voor 10.000 euro van Jan en Myriam Vandenbulcke, afstammelingen van de oprichter (goedkeuring gemeenteraad Kortrijk, 05.12.2016). De erfpachtovereenkomst met de vzw Vrienden van Preetjes molen werd stopgezet. Het Kortijkse textielmuseum Texture (www.texturekortrijk.be) staat in voor de exploitatie.

Eigenaars:
- 1866, opbouw: Deprez-Holvoet Pieter, landbouwer te Heule
- 11.12.1886, erfenis: de erfgenamen (overlijden van vrouw Holvoet)
- 09.01.1887, deling: Deprez Pieter en kinderen, vlasbewerker te Kortrijk (notaris Moerman)
- later, erfenis: de kinderen (overlijden van Pieter Deprez)
- 17.04.1889, verkoop: Deprez-Mestdagh Ivo, vlashandelaar te Heule (notaris De Lange)
- 1913, erfenis: de erfgenamen (overlijden van Ivo Deprez)
- 1914, verkoop: Deprez-Bulckaert Pieter, werkman te Heule
- 18.04.1937, erfenis: de weduwe en de kinderen (overlijden van Pieter Deprez)
- later, ruil: Deprez-Seynhaeve August Aloïs, werkman te Heule
- 31.10.1956, verkoop: a) Vandenbulcke-Deprez Michel Gerard (voor naakte eigendom), magazijnier te Heule en b) Deprez-Seynaeve Auguste Aloïs, de weduwe (voor vruchtgebruik), te Heule (overlijden van Auguste Aloïs Deprez)
- 12.01.1972, erfenis: Vandenbulcke-Deprez Michel Gerard, werkman te Heule (overlijden van de weduwe Seynhaeve van Auguste Aloïs Deprez)
- 1991: erfpacht door de vzw Vrienden van Preetjes Molen
- 1992/1993, erfenis: Vandenbulcke Michel & Deprez Cecile, de kinderen Jan en Myriam (overlijden van beide ouders)
- 2016 - december, verkoop: stad Kortrijk

Lieven DENEWET, Adriaan LINTERS & Luc SOENS

Aanvullende informatie

Aantal asomwentelingen
1995: 0
1996: 5.949
1997: 19.527

1998: 12.532
1999:
2008: 812
2009: 5.749
2010: 7.691
2011:

Intekendatum: maart 2010
Molen: Heule (Kortrijk, W.-Vl.), Preetjesmolen - staak-molen op torenkot, vlaszwingelmolen
Bouwheer & ontwerper: vzw 'Vrienden van Preetjes Molen" (erfpachter van eigenaar Vandenbulcke)
Opdracht: Onderhoud (o.m. aan het wiekenkruis en schilderwerken); raming: €26.000
Toewijzing: Eric Vanleene - molenmaker, Ath; Luk Tuytens Schilder & Dekoratiewerken, Heule

————————

Preetjes Molen: ledenwervingscampagne 2008

Preetjes Molen is de laatste vlaszwingelwindmolen in Europa. Een aantal jaren geleden werd de molen door een groep vrijwilligers, met de steun van VVIA, in beheer genomen en gerestaureerd. Sedertdien houden vrijwilligers de molen regelmatig open, en wordt er ook regelmatig vlas gezwingeld.
Na enkele jaren zoekt de vzw echter versterking: man- en vrouwkracht die dit unieke monument verder willen helpen beheren en ontsluiten, die willen mee-zoeken naar middelen om het monument in stand te houden, of die bereid zijn wanneer nodig hamer, tang of verfborstel te hanteren. De vzw zoekt ook één of enkele (gediplomeerde) vrijwillige molenaars die de molen op regelmatige tijdstippen willen laten draaien. Wie op één of andere wijze geïnteresseerd is contacteert de vzw via zijn website www.preetjesmolen.be
Dit jaar of ook uiterlijk begin volgend jaar moet de molen een grote onderhouds- en schilderbeurt krijgen. Naar schatting zal de vzw daarvoor om en bij de 7500 euro moeten inzamelen. Vele kleintjes maken een groot, vandaar dat men start met een ledenwervingscampagne.
Gewone leden storten 5 euro, steunende leden betalen 20 euro, en beschermde leden 50 euro of meer, op rekeningnummer (KBC) 464-5353591-20 van de vzw "Vrienden van Preetjes Molen" - met vermelding 'lidgeld' . De leden ontvangen na storting hun lidkaart met foto van de molen. Leden krijgen op vertoon van hun lidkaart steeds gratis toegang tot de molen en worden uitgenodigd voor de activiteiten van de vzw. Leden zijn belangrijk voor de molen: molens draaien niet van wind alleen... Vijftienhonderd gewone of honderdvijftig beschermende leden, en de klus is geklaard. Niet twijfelen dus...
————————————

Preetjes Molen, or the windmill "Deprez" at Heule (near Kortrijk) is an important landmark of the industrial history of the South of West-Flanders. Because it was (and is) solely used for flax scutching, it is exceptional if not unique in the history of the art and craft of a windmill. "Preetjes Molen" is indeed a small flax scutching windmill, constructed in 1866 by Ivo Deprez, who owned the location. In the town of Heule and in the wider area there were more than 10 flax scutching mills at that stage. Today, however, only one of these is left. As far as we know, there are no equivalents of the Mill Deprez throughout Europe.
On 20 January 1872 there was a fire, caused in an attempt to stop the mill during a ferocious storm. The brake being overheated, caught fire. The mill was reconstructed afterwards and was fully operative until the death of the miller in 1913. His children took over, but the World War decided otherwise. The mill fell into disrepair.

In the late 1930's, the mill was restored, but for cosmetic reasons only. When the proper authorities officially listed the flax scutching mill as a historic monument on 28 April 1944, hopes for more adequate restoration were regained. In 1959, however, a new restoration project proved to be rather another superficial reconditioning of what once was the "Preetjes Molen".

In 1992, the mill was let out on tenure by long lease to the newly founded non-profit organisation Vrienden van Preetjes Molen ("The Friends of the Flax Scutching Mill Deprez)" . Only after thorough and scholarly inquiries in the history of this particular mill, a reconstruction was started. The first step included the groundwork and the brickwork (ground floor), as well as the construction of the wooden superstructure (in Dutch "torenkot"), the millpost and the sail axle. The second phase, with the reconstruction of the wings, was started on 6 June 1996. Also, the machinery inside and the swinglebars were installed. On completion (at date and officially speaking still provisional), the mill was fully operational. On 6 October 1996, the flax scutching mill Deprez was officially reopened.
The "Preetjes Molen" is unique, and as a windmill for flax scutching, it is conceivably the last in its kind in Europe. Moreover, the mill is tactile proof of the flax industries, which once flourished in the valley of the river Leie, and as such, it is a listed monument.
The association of Friends of the Flax Scutching Mill Deprez ("v.z.w. Vrienden van Preetjes molen") set itself the purpose of preserving the mill in its landscape. The immediate goal was a total reconstruction of the mill in the original state, as documented by early photographs. Moreover, it is felt that the preservation of the mill includes the mechanics of the turning itself. The mill can therefore be visited, and the braking and the scutching of flax can actually be shown.
The preservation of the windmill is pure voluntary work, wholely unpaid, and fuelled by the love for "Preetjes Molen" only. Your sympathy and - inevitably - your financial support will be welcomed.
Adraan Linters (Kortrijk) & Luc Soens (Heule)
———-
Die „Preetjes Molen" bei Heule (nähe Kortrijk) ist eine Flachsschwing-Windmühle, die im Jahre 1866 durch Ivo Deprez, dem damaligen Eigentümer, gebaut wurde. (NB: Durch 'Schwingen' werden die gebrochenen Flachsfasern von den noch anhaftenden Holzfasern getrennt)

In Heule und Umgebung standen zu dieser Zeit mehr als zehn dieser Mühlen. Die „Preetjes -Mühle" in Heule ist heute noch die einzige Flachsschwing-Windmühle und unseren Wissens auch die einzige in Europa.
Am 20. Januar 1872 entstand ein Brand durch Überhitzung der Bremse, als versucht wurde, die Mühle während eines heftigen Sturmes zum Stillstand zu bringen. Die Mühle wurde wieder aufgebaut und blieb in Betrieb bis zum Tode des Müllers im Jahre 1913. Seine Nachkommen betrieben die Mühle weiter bis zum Beginn des Ersten Weltkriegs. Danach verfiel sie.
Zu Ende der 30er Jahre wurde die Mühle restauriert, allerdings nur äusserlich. Am 28. April 1944 wurde sie unter Denkmalschutz gestellt und im Jahre 1959 wiederum eine nur oberflächliche Wiederherstellung unternommen.
Im Jahr 1992 übernahm der Verein „Freunde der Preetjes-Mühle" dieselbe in Erbpacht und nach einer gründlichen wissenschaftlichen Untersuchung wurde mit der Restauration begonnen.
Die erste Phase bis Ende Mai 1995 umfasste das Backstein-Fundament sowie den hölzernen Mühlen-Kasten ('Torenkot') zusammen mit der Stange und der Windradwelle. Die zweite Phase beginnend am 6. Juni 1996 hatte die Wiederherstellung des mechanischen Teils einschliesslich der Schwingbalken sowie der Windmühlenflügel zum Inhalt.
Am 6. Oktober 1996 wurde schliesslich die nun wieder betriebsfähige Mühle der Öffentlichkeit übergeben.
Diese einzigartige Mühle legt Zeugnis ab von der früheren Blüte des Flachsanbaus im Tal der Leie. Ihre Wiederherstellung und Unterhalt sind das Werk von Freiwilligen, die in vielen unbezahlten Arbeitsstunden dieses Zeugnis einer vergangenen Zeit der Nachwelt erhielten. Moralische und finanzielle Unterstützung sind jederzeit willkommen.
Adriaan Linters (Kortrijk) & Luc Soens (Heule)

——————————-

Luc Soens, "20 jaar vzw 'Vrienden van Preetjes Molen' Heule (1990 - 2010)".
DE VLASZWINGELWINDMOLEN 'PREETJES MOLEN'.
"Preetjes Molen" (1) te Heule (nabij Kortrijk, België) is de laatste vlaszwingelwindmolen in Europa. De molen werd aan het einde van de Tweede Wereldoorlog, op 14 april 1944, wettelijk beschermd als monument (2). In 1990 werd de vzw 'Vrienden van Preetjes Molen' opgericht, die de molen in erfpacht nam - dus precies 20 jaar geleden - en in 1992 met de eerste instandhoudingswerken startte, gevolgd door een grondige restauratie in 1995 - 1996.
Dit jaar wordt gestart met grote onderhouds- en schilderwerken zodat de molen in zijn volle pracht weer kan draaien als nooit te voren.
Volgens een in 1964 afgenomen interview van de 78-jarige zoon van Ivo Deprez zou deze een eerste met de wind aangedreven zwingelmolen gebouwd hebben op een driewielkar, die hij op de wind kon richten (3). In 1866 bouwde hij een kleine houten vlaszwingelwindmolen op een bakstenen molenkot.
Zijn voorbeeld zou snel gevolgd worden. In 1880 draaiden in Heule reeds elf windmolens voor het zwingelen van vlas, zowel staakmolens als bovenkruiers.
Ook in andere West-Vlaamse gemeenten werd dit soort molens gebouwd, o.m. in Lendelede, Gullegem, Bavikhove, Kuurne, Hulste en Beselare. Ook watermolens, en zelfs door honden aangedreven tredmolens, werden in de streek bij het zwingelen ingeschakeld.
Op 20 januari 1872 ontstond er in de molen brand, veroorzaakt door de wrijving van het vangwiel. Dit gebeurde tijdens een poging tot stilleggen van de molen in een felle storm. De molen werd in 1874 terug opgebouwd (4) en bleef daarna in werking tot na het overlijden in 1913 van de bouwer, zwingelaar en molenaar, Ivo Deprez. De kinderen hielden de molen verder in gebruik tot het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog in 1914. Nadien trad verval in.
De molen werd erg geschonden door geschut in oktober 1918.
Een oude foto toont hoe de molen er vroeger uitzag en was mede de inspiratiebron van de restauratie- en de renovatiewerken van de molen. Bij die oude foto stond nog de volgende omschrijving:
"Stervende Vlaamsche windmolens.
Vele aloude windmolens, die een zoo eigenaardig schilderachtig sieraad vormen midden onze Vlaamsche landerijen, schijnen langzaam uit te sterven. De tusschenkomst der lofwaardige vereeniging tot behoud van natuurschoon, kon er sommigen gelukkiglijk van een gewissen ondergang behouden... Wie steekt er thans eene reddende hand uit naar den armen kwijnende windmolen tusschen Heule en Kortrijk? Gedurende den oorlog, werd in zijne nabijheid een Duitsch vliegplein en munitie-opslagplaats ingericht en dit ongewenscht buurtschap berokkende hem dan ook veel last van bommen en granaten. Toch staat hij daar nog immer, maar eilaas, onbeholpen, armentierig, verlaten en langzaam wegkwijnend als een reusachtige gekwetste vogel, met ingebeukten kop, opengereten romp en gefnuikte vleugels... Zal hij nooit meer blij klapwiekend zijn gezwollen zeilen mogen rondwentelen onder het vroolijk geneurie van den braven molenaar?"
In 1934 -1935 werd de molen voor een eerste maal hersteld. Naar aanleiding van een afbeelding van de vervallen 'Preetjes Molen' verschenen in nr. 34 van "Patriote Illustré", hier de "Warande molen" genoemd, ontfermde baron Jean de Bethune zich om de enige nog in Vlaanderen bestaande molen, een vlasmolen voor het zwingelen van vlas.
In een brief van 24 september 1934 vroeg baron de Bethune twee à drieduizend frank om de zijkanten met nieuwe planken te bezetten en het dak met stro te vernieuwen. Het was uiteindelijk baron Jean de Bethune zelf die de molen deed herstellen op zijn kosten. Als wederdienst moest August Deprez de molen in ere houden en hem onderhouden zodat hij niet zou verloren gaan (5). In zijn artikel "Iets over Heule,..." in de Handelingen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Kortrijk beschrijft baron Jean de Bethune het als volgt: '...Met strooi gedekt, zal hij opnieuw hetzelfde dak krijgen, en de nieuwe planken zullen met teer gekleurd worden om den stempel van oudheid te eerbiedigen en te bewaren.' (6)

MONUMENT EN BEHOUD

Op 28 juni 1955 ontving het gemeentebestuur van Heule - dat begin van dat jaar Marcel Braet aangesteld had als technisch raadgever voor de restauratie van de molen - tot haar grote verbazing een brief van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, waarbij deze het plan aankondigde om over te gaan tot opheffing van de bescherming van de molen! Blijkbaar zou de molen, volgens hun statistieken, niet meer bestaan!

Onmiddellijk daarop, op 29 juni 1955, antwoordde het verbijsterde gemeentebestuur van Heule dat de molen steeds heeft bestaan en dat het niet in de bedoeling lag de 'deklassering' ervan aan te vragen, wij citeren:
"...gezien deze molen vermeldwaard is als een der zeldzame bezienswaardigheden van Heule en van de vlasstreek. Om reden dat deze als molen de enige oude vlas-windmolen in de streek bekend staat, menen wij zelfs dat het behoud onder historisch opzicht van nationaal belang is...".
Op 1 juli 1955 antwoordde Monumenten en Landschappen dat hun schrijven van 28 juni 1955 op een vergissing berustte en dat er van een opheffing van bescherming absoluut geen sprake kon zijn!
Op 10 mei 1957 was een speciaal lastenkohier voor de restauratie opgesteld en op 4 februari 1958 werd de machtiging bij Koninklijk Besluit verleend tot herstel van de molen.

Op 24 november werd bevel tot aanvang van de werken gegeven en pas op 10 mei 1959 werden de werken opgeleverd! Toen bestond het plan om de gerestaureerde molen open te stellen voor het publiek. Het gemeentebestuur had ook plannen voor de inrichting ter plaatse van een klein museum met als thema 'vlas in de oudheid'. Deze plannen bleven onuitgevoerd en het was opnieuw wachten tot 1975, het Europees Jaar van het Bouwkundig Erfgoed, voordat dringende herstellingswerken in de molen uitgevoerd konden worden.
Deze werden beëindigd in 1976.

VRIENDENKRING EN RESTAURATIE

Tussen 1976 en 1992 werden geen onderhoudswerken uitgevoerd aan de molen. Nochtans drong de Heemkundige kring 'Langs d'Heuleboorden' in de jaren 1980 aan bij de provinciale directie en het bestuur voor Monumenten en Landschappen. Door te publiceren over de molen in haar halfjaarlijks tijdschrift 'Heulespiegel' (7)
kon de heemkundige kring opnieuw de aandacht voor de molen trekken en de alarmerende staat waarin hij verkeerde. In 1990 verscheen in het tijdschrift van deze kring opnieuw een uitgebreid alarm-artikel (8) van de hand van Luc Soens.
Kort na het verschijnen van het artikel van Luc Soens werden door de leden van de Heemkundige Kring inlichtingen genomen bij diverse specialisten terzake. Er waren gesprekken met de eigenaars, de Culturele Raad, het stadsbestuur, Adriaan Linters van de VVIA (Vlaamse Vereniging Industriële Archeologie) en de Koning Boudewijnstichting. Daaruit ontstond de vzw "Vrienden van Preetjes Molen". (9)
Op 15 november 1990 verschenen de statuten in het Belgisch Staatsblad. Zij werden ondertekend door: Emiel Delrue, Noël Maes, Jan Moreels, Joris Ostyn, Johan Roelstraete, Luc Soens, allen bestuursleden van de Heemkundige Kring 'Langs d'Heuleboorden'; Adriaan Linters, voorzitter VVIA en Bob Carron, voorzitter Culturele Raad.
Het was de bedoeling dat de vzw de molen in erfpacht zou nemen en via subsidies en fondsen de molen in stand te houden. De molen werd voor een symbolische frank in erfpacht genomen en werd op 27 juni 1992 ondertekend door de eigenaars van de molen, Michel Vandenbulcke - Deprez en hun kinderen Jan en Myriam Vandenbulcke samen met de afgevaardigden van de vzw, Luc Soens en Jan Moreels.
Volgens de statuten luidden de doelstellingen: "het behoud, de restauratie en de valorisatie van de vlasmolen, genaamd 'Preetjes Molen' te Heule, alsook de wetenschappelijke studie van het gebruik van molens in de vlasbewerking".
Het werk kon beginnen.
Ondertussen waren reeds contacten met het Bestuur van Monumenten en Landschappen. De heer De Schepper van dit bestuur bracht in oktober 1990 een plaatsbezoek.

Na het uitvoeren van de meest noodzakelijke instandhoudingswerken in 1992 (waterdicht maken van het dak) werd begonnen met een grondige en deskundige studie van de molen onder de leiding van wijlen architect Freddy Roose. Ondanks het feit dat het hier een unieke molen betrof, bleek al snel dat er voordien nooit een ernstige studie aan 'Preetjes Molen' gewijd was, en dat de verschillende ingrepen en de oorspronkelijke toestand bij vorige restauraties nooit gedocumenteerd waren. Dank zij een aantal geschreven documenten en een paar oude foto's kon - op enkele details na - voldoende informatie bijeengebracht worden om een verantwoord restauratiedossier op te maken. Zo bleek dat de houten beplanking aan de buitenzijde van de molen vroeger anders geplaatst was dan in de recentste toestand, en dat de molen beschikte over twee zelfregulerende wieken (die indertijd verwijderd werden omdat ze niet pasten in het traditionele beeld van een Vlaamse molen). Ook was de molen voorzien van een riemsysteem bestuurd door 'bollen van Watt' waarmee het toerental van de zwingelplanken constant gehouden werd - een onderdeel dat in de loop der jaren verdwenen was en waarvan bij de restauratie, bij gebrek aan gegevens, slechts een hypothetische reconstructie mogelijk was. Binnen in de molen stonden oorspronkelijk vier stel zwingelplanken (de zo genaamde 'Vlaamse stermolens'), thans omwille van de veiligheid tot twee herleid.
Deze eerste fase, die de restauratie omvatte van de onderbouw in metselwerk, en de bovenbouw van de houten molenkast ('torenkot') samen met de staak en de molenas, werd op 24 september 1993 aanbesteed en was einde mei 1995 voltooid. De tweede fase werd op 6 juni 1996 aangevat en omvatte de restauratie van het wiekenstelsel en het mechanisch gedeelte met de zwingelplanken in de molen zelf (10).
Op 6 oktober 1996 werd de nu draaivaardige molen, in bijzijn van de nodige prominenten, officieel in dienst gesteld.

EERVOLLE VERMELDING

Op 17 april 1996 kreeg de vzw van de jury van de 'Henry Ford Conservation Awards' een eervolle vermelding voor haar project "omwille van de inzet van een kleine vzw die de laatste vlaszwingelwindmolen van Europa restaureert, omwille van de grondige historische en technische studie die aan deze restauratie voorafging, en omwille van de uniciteit van deze molen".

BELANGSTELLING

Sedert de restauratie is er ruime belangstelling van het publiek. Méér dan 7.000 personen hebben de molen reeds bezocht. Ook internationaal kregen wij geregeld bezoek aan de molen zoals, de 'Dansk Møllerforenings' uit Denemarken, een afvaardiging van de Leicester University (Groot-Brittannië), een afvaardiging van de Deakin University (Australië), een groep cultuurmensen uit Westfalen (Duitsland), de heer Berthold Moog, molendeskundige uit Binningen (Zwitserland), een groep molenaars uit Brabant (Nederland), enz.

Ook kregen wij de Engelse filmploeg Bonza TV op bezoek voor een filmreportage over 'Preetjes Molen' in opdracht van Discovery Channel Europe in het kader van de TV-reeks "the Industrial Revelations", het industriële erfgoed in Europa.

ONDERHOUDSWERKEN in 2010

Dit jaar krijgt de molen een grondige onderhouds- en schilderbeurt en zal weer pronken als nooit te voren in de prachtige beschermde open vlakte naast de 'Heerlijke Heulebeek'.

Op 3 maart 2010 kregen wij van de Vlaamse Overheid groen licht voor de uitvoering van de onderhouds- en schilderwerken aan 'Preetjes Molen'.

In eerste instantie zal onze molenbouwer, Eric Vanleene, de molen herstellen waar nodig is en zal daarna Luk Tuytens de molen volledig herschilderen volgens de opdracht van de vzw en M&L en volgens de regels van de kunst.

Wij hopen op een volledig opgefriste molen tegen het weekend van Heule kermis, tevens Open Monumentendag op 12 september 2010.

De totale onderhoudskosten zullen 26.000 euro bedragen. Hiervan zal de Vlaamse Overheid 80% op zich nemen en moet de vzw 20% zelf bekostigen, zijnde ongeveer 5.500 euro.

Ook hopen wij een financiële tussenkomst van stad Kortrijk te mogen ontvangen.

WILLEM VERMANDERE

Om deze kosten ten laste van de vzw te dragen is er op 9 april 2010 een optreden met WILLEM VERMANDERE in OC De Vonke te Heule. De organisatie van dit optreden is van de vzw 'Vrienden van Preetjes Molen'.

Willem Vermandere zal er optreden in een bomvolle, nu reeds uitverkochte, zaal. Inderdaad, spijtig voor de laatkomers, want er is geen enkele plaats meer vrij!

BESTUUR van de vzw 'Vrienden van Preetjes Molen'

Raad van Bestuur: Luc Soens, voorzitter (11), Jan Moreels, Myriam Vandenbulcke, Bart Vande Putte, Yvan Decaluwé

Andere bestuursleden: Bob Carron, Adriaan Linters, Noël Maes, Johan Roelstraete

Molenaars: Koen Aelvoet, Henri Kerckhof, Yvan Decaluwé

BRONNEN

(1) Vroeger omwille van zijn ligging op de wijk 'De Krommen Olm' ook wel eens 't Meulentje van den Krommen Olm genoemd.

(2) Het beschermingsbesluit verscheen in het Belgisch Staatsblad echter pas op 26 juli 1986.

Om de molenbiotoop veilig te stellen werd de omgeving van de molen bij ministerieel besluit van 9 juni 1995 wettelijk beschermd als dorpsgezicht.

(3) Interview door Octaaf Gheysen, gemeentesecretaris van Heule, 1964.

(4) Provinciaal archief van het Kadaster, Mutatiestaat 1874. Officieel verslag van de brand van de molen, opgemaakt te Heule op 21 januari 1872 door Judocus D'Haeghe, Schepen van Heule (kopie van het document in bezit van de vzw 'Vrienden van Preetjes Molen').

(5) Met dank aan Jean de Bethune, Schepen van Economie, Onderwijs en Toerisme van Kortrijk, zoon van Emmanuel de Bethune, ere-Burgemeester van Kortrijk en kleinzoon van baron Jean de Bethune.

(6) Baron Jean de BETHUNE: Iets over Heule,...,in: Handelingen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring te Kortrijk, 1934.

(7) Heulespiegel, nr. 4 (1986), pp. 43-45.
(8) L. SOENS, Het sieraad van Heule - De vlaszwingelmolen DEPREZ ofte PREETJES MOLEN, in: Heulespiegel, nr.11 (1990), pp. 1-19.
(9) Statuten verschenen in de Bijlagen bij het Belgisch Staatsblad, 15.11.1990 en vernieuwde statuten verschenen, 10.01.2006.
(10) Wij danken de Vlaamse Overheid, de Provincie West-Vlaanderen en de stad Kortrijk voor de subsidiëring van de restauratiekosten.
(11) Luc Soens is van in den beginne voorzitter van de vzw 'Vrienden van Preetjes Molen' en bestuurslid van de heemkundige kring 'Langs d'Heuleboorden' te Heule.

ONZE SPONSORS
De vzw 'Vrienden van Preetjes Molen' zijn u dankbaar. Het mooiste wat u als schenker kunt terugkrijgen is uiteraard het voortbestaan van ons uniek monument, PREETJES MOLEN. Pieter Soens, Quartier, Pyfferoen, Tuytens, Veramme, Moreels, Broodwinkel Soens, Flanders Color, KBC Heule, NV Lecot, Rik Tanghe - DVV, NV Potteau Labo, NV Deuren Defoort, 't Rattenkasteel, Debaillie Filip NV, Debonné NV, Denys NV, Dexia Pastorie Heule, Focus Advertising NV, Groenten, Fruit & Kaas Guido, Marlier Yves, Mecop NV, Optiek+ Alex Dujardin.
Dank voor de uitzonderlijke medewerking van onze molenbouwer Vanleene Eric, Stad Kortrijk, Provincie West-Vlaanderen, Vlaamse Overheid
Verantwoordelijke uitgever: Luc Soens - Kouter 19 - 8501 Heule.

"20 jaar vzw `Vrienden van Preetjes Molen` Heule", in: Bouw & Wonen, 18.03.2010.
"Preetjes Molen" te Heule (nabij Kortrijk, België) is de laatste vlaszwingelwindmolen in Europa. De molen werd aan het einde van de Tweede Wereldoorlog, op 14 april 1944, wettelijk beschermd als monument. In 1990 werd de vzw 'Vrienden van Preetjes Molen' opgericht, die de molen in erfpacht nam.

Gemeenteraad Kortrijk, 05.12.2016.
Raadscommissie 2
Wout Maddens
Communicatie en Recht
9 2016_GR_00311 Immobiliën (immo 2016/013) - Aankoop door de stad van "Preetjes Molen" gelegen Hoge Dreef te K.-Heule. - Goedkeuren 9 - 2016_GR_00311 - Immobiliën (immo 2016/013) - Aankoop door de stad van "Preetjes Molen" gelegen Hoge Dreef te K.-Heule. - Goedkeuren
Inhoudelijk verantwoordelijke
Natalie Deprez
Beknopte samenvatting
Het college van Burgemeester en Schepenen heeft in zitting van 20 juni laatstleden beslist om de nodige stappen te ondernemen om "Preetjes Molen" gelegen Hoge Dreef te K.-Heule te verwerven en de onderhandelingen met de familie op te starten.
Er kon met de familie een akkoord worden bereikt om de vlaszwingelmolen met bijhorende grond (690m^2) aan te kopen voor een bedrag van €10.000.
De afdeling Vastgoedtransacties van de Vlaamse Overheid verleende visum voor dit aankoopbedrag.
Er werd een ontwerp van akte opgemaakt dat ter goedkeuring aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.
Beschrijving
Aanleiding en context
Het college van Burgemeester en Schepenen heeft in zitting van 20 juni 2016, punt 18, beslist om de nodige stappen te ondernemen om "Preetjes Molen", gelegen Hoge Dreef te K.-Heule te verwerven en de onderhandelingen met de familie Vandenbulcke op te starten met het oog op het verwerven van "Preetjes Molen.'
De onderhandelingen met de familie Vandenbulcke (eigenaars) en met de vzw "Vrienden van Preetjes Molen" (erfpachters) werden opgestart. Er kon een akkoord worden bekomen om de 690m^2 grond met molen aan te kopen tegen een totale aankoopprijs van 10.000 euro. De erfpacht ten voordele van de vzw "Vrienden van Preetjes Molen" loopt nog tot 30 juni 2024,
maar zal in onderling overleg vroegtijdig stopgezet worden de dag van de aankoop door de stad. De vzw "Vrienden van

Preetjes Molen" komt hiervoor tussen in de akte aankoop tussen de stad Kortrijk en de familie Vandenbulcke.
Er werd een visum bekomen voor de overeengekomen aankoopprijs d.d. 05 oktober 2016.
De afdeling Vastgoedtransacties van de Vlaamse Overheid heeft een ontwerp van akte opgemaakt dat ter goedkeuring aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.
Argumentatie
De aankoop van 2 percelen grond met molen gelegen Hoge Dreef te K.-Heule, kadastraal gekend Kortrijk, 8ste afdeling, sectie C, nrs 371/Y en 371/Z, maken een daad van beschikking uit. De goedkeuring ervan behoort tot de exclusieve bevoegdheid van de gemeenteraad.
Het beheer van de molen wordt, net zoals voor de molen in Marke en Aalbeke, overgenomen door de stad.
Regelgeving bevoegdheid
De GR is bevoegd op basis van artikel 42-43 van het gemeentedecreet.
Financiële en beleidsinformatie
Visum verleend
Besluit
Punt 1
In te stemmen met de aankoop van 690m^2 grond met molen gekend "Preetjes Molen" gelegen Hoge Dreef te K.-Heule en dit conform de voorwaarden opgenomen in het ontwerp van akte aankoop, waarvan de integrale tekst als bijlage bij dit besluit terug te vinden is.
Punt 2
De afdeling Vastgoedtransacties van de Vlaamse Overheid te machtigen om namens de stad de authentieke akte te verlijden en de stad te vertegenwoordigen bij de ondertekening van de akte.
Bijlagen
- Kadastrale gegevens + foto's google maps.pdf
- Beslissing CBS 20juni2016.pdf
- Visum 05 oktober 2016.pdf
- Ontwerp van akte aankoop.pdf
70/113 Grote Markt 54 – 8500 Kortrijk
communicatie@kortrijk.be

Literatuur

Lieven Denewet, "Wind- en watermolens om vlas te zwingelen in West-Vlaanderen", in: Molinologie, nr. 7, 1997, p. 1-15.
Lieven Denewet, "Zwingelen met water- en windmolens in Vlaanderen", Molenecho's, 36, 2008, 3, p. 130-153.
Chr. Devyt, "Westvlaamse windmolens. Inventaris volgens de toestand op 1 januari 1965", Brugge, 1966, p. 77.
Luc Devliegher, "De molens in West-Vlaanderen", Tielt/Weesp, 1984, p. 274-277 (Kunstpatrimonium van West-Vlaanderen, 9).
Herman Holemans, "Westvlaamse wind- en watermolens. Kadastergegevens 1835-1990. Deel III. Gemeenten H-J", Kinrooi, Studiekring Ons Molenheem, 1995.
J. Moreels, "'Het sieraad van Heule' wordt gerestaureerd: De vlaszwingelmolen Deprez ofte 'Preetjes molen'", in: "Heulespiegel", XX, 1994.
Jeroen Cornilly, "Monumentaal West-Vlaanderen. Beschermde monumenten en landschappen in de provincie West-Vlaanderen. Deel 1. Arrondissementen Ieper, Kortrijk, Roeselare, Tielt", Brugge, 2001, p. 130.
Lieven Denewet, "De unieke Preetjes Molen van Heule zwingelt opnieuw!", in: Molenecho's, XXV, 1997, p. 14-20 (met tekeningen van arch. F. Roose)
Pierre Mattelaer, "De molens van Bissegem en Heule", in: De Leiegouw, XL, 1998, p. 173-192;
Jean de Béthune, "Iets over Heule", Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige Kring van Kortrijk, Jaarboek XIII, 1934, p. 127-128.
Noël Maes, "Sieraad van Heule in de kijker. Preetjes Molen is 150 jaar", de Heulenaar (een uitgave van het Heuls DenkPlatform), nr. 17, september 2016, p. 4-5.
Jean de Béthune, "Verslag van de Vergadering van de Geschiedkundige Kring Kortrijk (21 februari 1935)", Koninklijke

Geschied- en Oudheidkundige Kring van Kortrijk, Jaarboek XIV, 1935, p. 16.
Freddy Roose, "Voorstudie tot de restauratie van de vlaszwingelmolen te Heule", in: Molenecho's, XXII, 1994, 1, p. 12-15.
Luc Soens, "Het sieraad van Heule. De vlaszwingelmolen Deprez ofte Preetjes molen", in: Heulespiegel, nr. 11, juni 1990, p. 1-19.
Jan Moreels, "Het sieraad van Heule wordt gerestaureerd. De vlaszwingelmolen Deprez ofte Preetjes molen", in: Heulespiegel, nr. 20, dec. 1994, p. 2-10.
J. Maes, "Over vlas en vlasmolens van Heule", in: De Belgische Molenaar, LIX, 1959, p. 220, 222.
A. Lowyck, "Vlasmolens", in: Ons Heem, XI, 1957, p. 185-186.
R.V.K., "'t Meulentje van de Kromme Olm", in: Biekorf, XXXVI, 1930, p. 381-384.
R. Delin, "De Preetjesmolen te Heule", in: Ons Molenheem, 1997, nr. 3, p. 96.
H. Holemans, "Heule en zijn vlasmolens", in: Ons Molenheem, Nieuwkerken-Waas, 1994, nr. 3, blz. 3-12.
L. Denewet, "Initiatief rond 'Preetjesmolen' of de Vlasmolen van Heule", in: "Levende Molens", jg. 12, 1990, nr. 7, p. 49-51.
N. Maes, "v.z.w. Vrienden van Preetjes Molen officieel opgericht", in: Heulespiegel, nr. 12, 1990;
L. Devloo, "Heule. Het dorp van Tineke en Stijn Streuvels", Antwerpen (VAB Vlaamse toeristische bibliotheek, nr. 93), 1968.
G. Luts, N. Maes, L. Soete, "Zo maar ... Honderd Heulenaars", Heule, 1978.
A. Van Doorselaer, J. Viérin, E. Warlop, N. Maddens, P. Vancolen, "De geschiedenis van Kortrijk", Tielt (Lannoo), 1990, 544 p.
N. Maes, J. Roelstraete, L. Soete, "Het tinekespad Heule", Deerlijk (Wandelclub Vakantiegenoegens), 1980, 39 p.
J. Roelstraete, Heule, in: De Leiegouw, XX (1978), p. 333-350.
J. Roelstraete, I. Callens, L. Ghilgemyn, C. Decaluwé, "Landelijk leven en hoevengids Groot Kortrijk". Deel 6 "Heule", Tielt (Lannoo), 1994, 255 p.
L. Slosse, "Heule", in: Rond Kortrijk, Roeselare, 1903-1904, II, p. 595-649.
Stijn Streuvels, "Heule", Kortrijk, 1942.
E. Van Hoonacker, "Duizend Kortrijkse straten", Kortrijk, 1986, 591 p.
I. Van Steenkiste, "Proef eener geschiedenis der Gemeente Heule", Kortrijk, 1889 (herdrukt, van een inleiding voorzien door J. Roelstraete en een alfabetische index van de persoonsnamen, Handzame (Familia et Patria), 1981), 221 p.
Richard L. Hills, "Power from wind - A history of windmill technology", Cambridge, University Press, 1994, p. 208-210.
G.K. Kockelberg, "De molens van Heule", in: Ons Molenheem, jg. 31, 2006, nr. 4, okt.-dec., p. 90-93.
Els Deprez e.a., "Project Heulebeekvallei zuurstof voor mens en milieu. Visie van de Open Werkgroep Heulebeek", Heule, 2005.
"20 jaar vzw `Vrienden van Preetjes Molen` Heule", in: Bouw & Wonen, 18.03.2010.
"Provinciale draaipremie voor ambachtelijke molens. Aantal asomwentelingen van West-Vlaamse molens in 2004-2009", in: /West-/Vlaams Molenblad, XXVI, 2010, 3, p. 115-118.
"Aantal asomwentelingen van West-Vlaamse molens in 2010", in: /West-/Vlaams Molenblad, XXVII, 2011, 1, p. 50.
E.O, "Molenberichten. Heule en Meetkerke", Ons Heem, XIII, 1959, 6, p. 191.

Persberichten
AGK, "Preetjes Molen", in: Krant van West-Vlaanderen, ed. Izegem, 10.10.2008.
VKK, "Hoog bezoek voor Preetjes Molen", in: Het Nieuwsblad, 09.06.2004.
DEL, "Jan Carreer", Krant van West-Vlaanderen, ed. Kortrijk, 17.10.2008.
Erik De Block, "Rachel Verschuere wordt zaterdag in het Sint-Janshospitaal 100 jaar. Ouders waren schaapherders", in: Krant van West-Vlaanderen, ed. De Leie, 31.10.2008.
ALH, "Henri Kerckhof en schoonzoon Koen Aelvoet door molenmicrobe gebeten. Preetjes Molen draait weer", in: Krant van West-Vlaanderen, ed. Izegem, 10.04.2009.
Noël Maes, "Vrienden van Preetjes Molen zijn 20 jaar actief. Vlasmolen blijft pronkstuk", in: Kortrijks Handelsblad, 26.03.2010.
JDP, "Vermandere voor Preetjes Molen", Het Nieuwsblad, 09.04.2010.
AL, "Kasseistrook Hoge Dreef in ere hersteld", in: Krant van West-Vlaanderen, ed. Izegem, 06.08.2010.
"Catalaans bezoek voor Preetjes Molen", in: Krant van West-Vlaanderen, ed. Izegem, 16.07.2010.
PHK, "Werelderfgoed met Preetjes Molen", in: Het Nieuwsblad, 11.09.2010.
AGK, "Preetjesmolen gerenoveerd", De Weekbode, 10.12.2010.

VKK, "Toeristisch bord voor Preetjes Molen", Het Nieuwsblad, 27.05.2011.
Noël Maes, "Bij onthulling infobord. En of Preetjes Molen draaide!", De Weekbode, ed. Izegem, 27.05.2011.
Noël Maes, "In memoriam Julia Deprez (97). Kleindochter molenbouwer", in: De Weekbode, ed. Izegem, 27.05.2011.
Noël Maes, "Preetjs Molen genomineerd voor Erfgoedprijs", De Weekbode, 09.12.2011.
NUH, "Vandalisme aan Preetjes Molen", De Weekbode, 11.01.2013.
Luc Soens, "De vlaszwingelwindmolen Preetjes Molen" in: Erfgoed van industrie en techniek, jrg. 17 (maart 2008) 1, p. 55-59.
"Brandng creatief", De Weekbode, 28.03.2014.
NOM, "Extra interesse voor Preetjes Molen", De Weekbode, 31.10.2014.
"Stad Kortrijk moet Preetjes Molen kopen. Voorzitter Soens Vrienden van Preetjes Molen stopt", Krant Van West-Vlaanderen editie Izegem, 23.10.2015.
VVIA / vzw Vrienden van Preetjes Molen, "25 jaar vzw Vrienden van Preetjes Molen in Kortrijk (Heule)", www. industrieelerfgoed. be (24.10.2015).
Kris Vanhee, "Grote plannen voor Preetjes Molen", Het Nieuwsblad, 27.10.2015.
LPS, "Vriendenvereniging Preetjes Molen jubileert", Het Laatste Nieuws, 27.10.2015.
Nikita Vindevogel, "Stad Kortrijk moet Preetjes Molen kopen". Voorzitter Soens Vrienden van Preetjes Molen stopt", De Weekbode, edit. Leie, 23.10.2015.
"Feest voor 150 jaar Preetjes Molen", Krant van West-West-Vlaanderen, editie Kortrijks Handelsblad, 23.09.2016.
NVH / BBM, "Preetjes Molen in Heule voortaan ook in de eetkamer te vinden", Krant van West-Vlaanderen, 28.09.2016.
"Preetjes Molen siert tafellinnen van Verilin",Krant van West-Vlaanderen, editie Kortrijks Handelsblad, 30.09.2016.
"Hendrik wint tafellaken Preetjesmolen", Krant van West-Vlaanderen, editie Kortrijks Handelsblad, 07.10.2016.
VKK, "Verilin ontwerpt tafellaken met Preetjes Molen op", Het Nieuwsblad, 30.09.2016.
LPS, "Tafelkleed toont Preetjes Molen", Het Laatste Nieuws, 30.09.2016.
Kris Vanhee, "Kortrijk koopt Preetjes Molen", Het Nieuwsblad, 03.12.2016.
Kris Vanhee, "Molen opgenomen in programmatie museum Texture. Kortrijk koopt historische Preetjes Molen in Heule", De Standaard, editie West-Vlaanderen, 03.12.2016.
Peter Lanssens, "Texture breidt uit met Preetjes Molen. Stad koopt laatste vlaszwingelmolen van Europa", Het Laatste Nieuws, 03.12.2016.
Aline Declercq, "Kortrijk koopt Preetjes Molen aan", focuswtv. be (02.12.2016)
Noël Maes, "Preetjes Molen was ons speelterrein. Nazaten Ivo Deprez zijn blij met verkoop aan stad", De Weekbode, editie Kortrijks Handelsblad, editie Menen, editie Izegem, 17.12.2016.
"Preetjesmolen heeft QR-code", De Weekbode, ed. Menen, 19.05.2017.
"Zwingeldemonstraties in Preetjes Molen in Heule", KW 13.04.2018.
NOM (Noël Maes), "Demonstraties in Preetjes Molen", Krant van West-Vlaanderen, 20.04.2018.
"34.800 euro voor opmaak beheersplan Preetjesmolen", De Weekbode (ed. Kortrijk-Menen, Roeselare-Izegem), 23.11.2018.

Mailberichten
Ann Vanrolleghem, team communicatie stedelijke musea Kortrijk, 04.05.2018.

Overige foto's

© Foto: Luc Soens, Heule

© Foto: Marnix Bogaert, Marke, 04.10.2015

© Foto: Harmannus Noot

© Foto: Harmannus Noot

© Uit: De Zondagsvriend, 21.05.1953.

© Tijdens de restauratie van 1934-'35 (foto coll. Thomas Piens, Zingem)

Stuur ons uw bijdragen

Klik hier voor het sturen van **tekst over deze molen**

Klik hier voor het sturen van **foto's van deze molen**

Info: Lieven DENEWET, Bruggestraat 74, B-8830 Hooglede, tel.: +32 (0)51 20 37 78,
e-mail: info@molenechos.org of denewet.molens@telenet.be

Copyright: © 2001 - 2026 Molenecho's, Alle rechten voorbehouden
Gebruiksvoorwaarden Belgische Molendatabase